

Systematisk oversigt

1. del. Det lineære grundlag

Tonematerialet	6
1. Tonesystemet	6
1.1 Stamtonerne	6
1.2 Orientering af dybe og høje toner	6
1.3 Stamtonebetegnelser i de forskellige oktaver	6
1.4 Kammertonen	7
2. Nodesystemer	8
2.1 Orientering	8
2.2 Bilinjer	8
2.3 Oktavering	8
3. Nøgler	9
3.1 G-nøglen	9
3.2 F-nøglen	9
3.3 C-nøglen	10
3.4 Ældre nøgler	10
3.5 Nøgler med oktavering	11
3.6 Nøgleskift	11
3.7 Slagtøjsnøgle	12
4. Notation i systemer og partitur	13
4.1 Nodernes fysiognomi	13
4.2 Akkorder - flerstemmighed	14
4.3 Andre nodesystemer	15
4.4 Partitur	15
4.5 Klaversystem	16
5. Afledninger af stamtonerne – fortegn	17
5.1 Hel- og halvtonekridt	17
5.2 Stamtoneafledninger	17
5.3 Forteegn	17
5.4 Afledningernes navne	19
5.5 Enharmonik	20
Intervaller	22
1. Intervallernes størrelser og navne	22
1.1 Diatonisk intervalstørrelse	22
1.2 Intervalnavne - benævnelser	22
1.3 Sammensatte intervaller	23
1.4 Omvendning af intervaller – komplementærintervaller	23
1.5 Beliggenhed i nodesystemet	24
2. Rene, store og små intervaller	24
2.1 Kromatisk intervalstørrelse	24
2.2 To typer intervaller	24
3. Formindskede og forstørrede intervaller	24
3.1 Tritonus	25
3.2 Alteration af rene intervaller	25
3.3 Alteration af store og små intervaller	26
3.4 Altererede intervaller i melodiske sammenhænge	26

Skalaer	27
1. Definitioner	27
1.1 Tonemateriale - grundtone	27
1.2 Intervalstruktur	27
1.3 Trin	27
1.4 Omvendning af skalaer	27
1.5 Transposition af skalaer	28
1.6 Skalafragmenter	28
2. Diatoniske skalaer	29
2.1 Kirketonearterne	29
2.2 Dur og mol	31
2.3 Andre diatoniske skalaer	34
2.4 Oversigter over omvendinger af diatoniske skalaer	35
2.5 Varieteter af diatoniske skalaer	39
3. Ikke-diatoniske skalaer	40
3.1 Hexatone skalaer	40
3.2 Pentaton skala	41
3.3 Bluesskalaer	43
3.4 Symmetriske skalaer	44
Rytme – notation og struktur	48
1. Nodeværdier	48
1.1 Punktering	49
1.2 Underdelinger, som ikke falder ind under halveringsprincippet	49
1.3 ”Swing”-frasering	50
2. Strukturelle begreber	51
2.1 Definition	51
2.2 Konstituerende faktorer	51
2.3 Additiv rytmik	52
2.4 Multiplikativ rytmik	52
3. Metrik	53
3.1 Betoninger og varighed	53
3.2 Metrum	54
3.3 Takt	54
3.4 Periodedannelse	54
4. Puls	55
4.1 Pulsens hastighed - tempo	55
4.2 Sekundære puls-lag	56
4.3 Uregelmæssig underpuls	56
5. Taktarter	57
5.1 Taktartsangivelse	57
5.2 Nodeværdier i takten	58
5.3 Betoningsforhold og gruppering af taktslag	58
5.4 Gruppering af noder i takten	58
5.5 Skæve taktarter	59
6. Rytmisk kontrapunkt	60
6.1 Komplementærrytmik	60
6.2 Synkoper	60
6.3 Efterslag	61
6.4 Metrisk forskydning	62
6.5 Polyrytmik	62
6.6 Polymetrik	63

Melodiske strukturer.....	66
1. Grundelementer	66
1.1 Materiale.....	66
1.2 Grundlæggende strukturer	66
2. Transformation	67
2.1 Transposition	67
2.2 Spejling.....	68
2.3 Intervallisk alteration.....	69
3. Variation	69
3.1 Ornamentering	69
3.2 Parafrase	69
4. Ekspansion.....	69
4.1 Sekvenser.....	70
4.2 Fortspinnung.....	71
5. Fragmentering	71

2. del. Samklangsstrukturer

Grundlæggende samklangsstrukturer	72
1. Overtonerækken	72
2. Samklangsintervaller	73
2.1 Konsonans – dissonans.....	73
2.2 Konsonerende intervaller	74
2.3 Dissonerende intervaller.....	74
2.4 Intervalkategoriernes indbyrdes relationer – oversigt	76
3. Akkorder.....	77
3.1 Det strukturelle udgangspunkt.....	77
3.2 Akkordbenævnelser	77
Becifringsnotation	78
1. Becifringsnotationens systematik.....	78
1.1 Grundtonen	78
1.2 Øvrige akkordtoner.....	79
1.3 Tertsopbygning.....	79
1.4 Forudhold	79
1.5 Altererede akkordtoner.....	80
1.6 Becifringssymboler for akkordtoner	80
1.7 Alternative betegnelser	80
1.8 Tilføjelser	81
1.9 Toner i parentes	82
1.10 Bastoner.....	82
1.11 Polyakkorder	82
1.12 Udeladelse af toner	82
1.13 Udeladelse af akkorder	82
2. Notation af akkorder.....	83
2.1 Notation af treklange	83
2.2 Notation af firklange	83
2.3 Notation af fem- seks- og syvklange.....	84
3. Notation af becifring i nodesystemer	85
3.1 Placering af becifringer	85
3.2 Rytmask notation	85
3.3 Becifringer over melodi - ”lead sheet”	85
4. Becifringsoversigt	86

Akkordstrukturer	87
1. Den vertikale og den horisontale dimension	87
1.1 Akkord/skalarelationen	87
1.2 Den vertikale dimension	87
1.3 Den horisontale dimension	88
2. Treklange	90
2.1 Treklange som skalausledte akkordstrukturer	90
2.2 Treklange som vertikale akkordstrukturer	91
2.3 Treklange i andre skalaer	93
2.4 Oversigt over treklangsstrukturer	95
3. Firklange	96
3.1 Firklange som skalausledte akkordstrukturer	96
3.2 Firklange som vertikale akkordstrukturer	98
4. Andre akkordstrukturer	101
4.1 Mangetonige tertsstablede akkorder	101
4.2 Kvartakkorder	101
4.3 Cluster-akkorder	103
4.4 Akkordfragmenter	103
4.5 Symmetriske akkorder	104
4.6 Polyakkordiske samklange - hybridakkorder	105
5. Akkordopbygning i ikke-diatoniske skalaer	105
5.1 Akkordopbygning i pentaton skala	105
5.2 Treklange i hexaton skala	105
5.3 Firklange i bebop-skala	106
 Akkord/skala relationer	 107
1. Tertsstabling i skalaer	107
1.1 Dur/mol tonale skalaer	107
1.2 Harmonisk durskala	111
1.3 Symmetriske skalaer	112
2. Vertikale akkordskalaer	114
2.1 Samlet oversigt over vertikale akkordskalaer	114
2.2 Primære vertikale akkordskalaer - oversigt	115
 Akkordbeliggenhed	 116
1. Tæt og spredt beliggenhed	116
1.1 Tæt beliggenhed	116
1.2 Spredt beliggenhed	117
2. Akkordens stilling	117
3. Omvendning af akkorder	118
3.1 Treklange	118
3.2 Firklange	118
4. Omlægning af akkorder – med bibeholdelse af bastonen	119
4.1 Bytteomlægning	119
5. Udeladelse af akkordtoner	119
6. Nedre grænse for intervaller	120
7. Overbygningsakkorder	120
7.1 Oversigt over overbygningstreklange	121
8. Becifringsbeliggenheder – retningslinjer og tendenser	123
8.1 Fordobling af akkordtoner	123
8.2 Beliggenheder af treklange	123
8.3 Beliggenheder af firklange	124

8.4	Beliggenheder af femklange.....	125
8.5	Seks- og syvklange.....	126

3. del. Harmoniske forløb i tonale rum

Tonalitet.....	129
1. Definition af tonalitet	129
1.1 Udvalget af toner	129
1.2 Tonalitetens tonehierarki	129
1.3 Tonalitetens struktur.....	129
1.4 Konventioner, der knytter sig til anvendelsen af tonematerialet.....	129
1.5 Sammenfatning.....	130
2. Forskellige typer tonalitet.....	130
2.1 Modale tonaliteter.....	130
2.2 Dur/mol-tonalitet	131
2.3 Bluestonalitet.....	132
2.4 Andre tonaliteter.....	132
2.5 Sammensatte tonaliteter	132
2.6 Tonale relationer.....	132
2.7 Transposition af tonaliteter.....	133
3. Notation af tonearter.....	133
3.1 Durskalaer noteret med krydser	133
3.2 Durskalaer noteret med b'er.....	133
3.3 Faste fortegn i dur- og moltonearter.....	134
3.4 Faste fortegn i andre tonaliteter.....	136
3.5 Notation af fortegnsskift.....	136
4. Kvintcirklen.....	137
Harmonisk analyse – principper og metoder.....	138
1. Skalamæssig analyse	138
2. Becifringsanalyse – akkordregistrering.....	138
2.1 Akkordregistrering	139
2.2 Accidentale forhold – gennemgangstoner og -akkorder	139
2.3 Eksempler på akkordbestemmelse	142
3. Trinanalyse	143
3.1 Diatonisk trinanalyse.....	143
3.2 Trinbecifring.....	145
3.3 Blandingsformer.....	146
4. Funktionsanalyse	147
4.1 Hovedfunktioner.....	147
4.2 Affinitære forhold i forbindelse med funktionsharmonik.....	147
4.3 Den tonale kadence	148
4.4 Beslægtede funktioner.....	149
4.5 Sekundære tonale planer	151
4.6 Mediantfunktioner	153
4.7 Begrebsmæssig forenkling	153
4.8 Oversigt over funktionsanalysens symboler.....	154
4.9 Kombinationer af tilføjelser til funktionssymboler.....	156
5. Analysemetoder.....	156
5.1 Kombineret trin- og funktionsanalyse.....	156
5.2 Funktionssymboler i trinanalyse	157

6.	Tonale relationer og bevægelser.....	161
6.1	Tonale relationer.....	161
6.2	Tonale bevægelser.....	163
6.3	Modulationstyper.....	164
6.4	Akkordudveksling mellem beslægtede tonearter.....	166
6.5	Fællestonaliteter.....	167
	Harmoniske funktioner og progressioner.....	169
1.	Affinitet.....	169
1.1	Affinitære faktorer.....	169
1.2	Slægtskab mellem akkorder.....	169
1.3	Bevægelsen i de ikke-fælles akkordtoner og ledetoner.....	170
1.4	Kvintforbindelser.....	170
1.5	Trinvisse forbindelser.....	170
1.6	Tertsforbindelser - medianter.....	170
2.	Hel- og halvslutninger.....	171
2.1	Autentiske og plagale slutninger.....	172
2.2	Andre dominanthalvslutninger.....	173
3.	Kadencer.....	173
3.1	Den fuldkomne tonale kadence.....	174
3.2	Kadencer med to led – grundlæggende typer.....	174
3.3	Kadencer med tre led – grundlæggende typer.....	175
3.4	Skuffende kadencer.....	175
4.	Akkorder med dominantisk funktion.....	177
4.1	Dominantfunktionens affinitære faktorer.....	177
4.2	Dominantfunktionens repræsentanter - oversigt.....	177
4.3	Specielle dominantfunktioner.....	178
4.4	D – T forbindelser.....	179
4.5	Anden videreførelse af dominant.....	181
4.6	Bidominanter.....	182
4.7	Sus-akkorder.....	184
4.8	Trinfunktion af dominantseptimakkorder - oversigt.....	185
4.9	Trinfunktion af formindskede firklange - oversigt.....	186
5.	Akkorder med subdominantisk funktion.....	187
5.1	Subdominantfunktionens affinitære faktorer.....	187
5.2	Specielle subdominantfunktioner.....	187
6.	Akkorder med vekseldominantisk funktion.....	190
6.1	Affinitære faktorer.....	190
6.2	Vekseldominantfunktionen.....	190
6.3	Specielle vekseldominantfunktioner.....	191
7.	Vekselsubdominant.....	192
7.1	Affinitære faktorer.....	192
7.2	Vekselsubdominantbeslægtede akkorder i kadencerende forbindelser.....	193
7.3	bVII7-akkorden.....	193
8.	Forudholdsakkorder.....	194
8.1	Dominantforudhold.....	194
8.2	Forudhold på andre funktioner.....	195
8.3	Oversprungen opløsning.....	195

9.	Sekvenser.....	197
9.1	Sekvensens struktur.....	197
9.2	Trinvise sekvenser.....	199
9.3	Tertsvise sekvenser.....	202
9.4	Sekvenser med akkordomvendinger.....	203
9.5	Tonale kvintfaldsfølger.....	204
10.	Andre funktionelle aspekter af dominantseptimakkorden.....	205
10.1	Funktionelle forhold i dominantkæder.....	205
10.2	Dominantseptimakkorder med flertydig funktion.....	206
11.	Et udvidet kadencebegreb.....	207
11.1	Formål og anvendelse.....	207
11.2	Definition.....	208
11.3	Bevægelsesfremmende kræfter i kadencen.....	208
11.4	Tonalitetens tonekøn.....	209
11.5	Kadencens positioner.....	209
11.6	Kadencetyper.....	212
11.7	Kadencer med to led - helslutninger.....	212
11.8	Kadencer med tre led.....	215
12.	Rundgange.....	218
12.1	Formål og anvendelse.....	218
12.2	Rundgangens positioner.....	218
12.3	Rundgang med autentisk kadencering.....	219
12.4	Rundgange med plagal kadencering.....	222
12.5	Rundgang med akkorder af 5. positionskategori.....	223
12.6	Metriske forhold.....	224
13.	Harmoniske effekter.....	225
13.1	Orgelpunkt.....	225
13.2	Line cliche.....	226
	Modal harmonik.....	227
1.	Grundlæggende modale træk.....	227
1.1	Kirketonal harmonik.....	228
1.2	Nyere modal harmonik.....	229
1.3	Modal jazzharmonik.....	229
1.4	Modulation.....	229
2.	Kirketonal harmonik.....	230
2.1	Akkordrepertoire.....	231
2.2	Ledetonealterationer.....	231
2.3	Harmonisk analyse.....	231
2.4	Progressionstyper.....	232
2.5	Kadenceringer og slutninger.....	232
3.	Harmonisering af folkelige sange.....	233
4.	Tendenser i nyere modal harmonik.....	234
4.1	Kirketonalt præg - treklangsharmonik.....	235
4.2	Firklangsharmonik med overbygningstrekklange.....	236
5.	Akkordudveksling mellem kirketonale modaliteter.....	237
6.	Modal jazzharmonik.....	238
6.1	Harmonisering af modal melodik.....	238
6.2	Harmonisering af bluespræget melodik.....	239
6.3	Modale udsving.....	239
6.4	Statiske modaliteter.....	240
6.5	Oscillerende modaliteter.....	245

Bluesharmonik.....	246
1. Dur- og mol-bluestonaliteter	246
2. Bluesharmonik.....	246
2.1 Grundlæggende blueskor.....	247
2.2 Blueskor med brug af funktionel harmonik	247
2.3 Mol-blues.....	248
3. Bluesharmonik og stemmeføring	249
4. Udvidet bluesharmonik	249
5. Sammenfatning.....	249

4. del. Akkordudvidelser og stemmeføring

Akkordudvidelser	250
1. Emanciperede gennemgangstoner.....	250
2. Substitution af akkordtoner	251
2.1 9 for I - nonen i stedet for grundtonen.....	252
2.2 13 for 5 – tredecimen (13'eren) i stedet for kvinten.....	252
2.3 11 /sus for 3 – kvart i stedet for tert.	252
2.4 6 for Δ – seksten i stedet for stor septim.	252
2.5 Sammenfatning.....	252
3. Tonalt betingede udvidelsestoner	252
4. Udvidelsestoner fra vertikale akkordskalaer	253
4.1 Udvidelser til akkorder m. entydige udvidelsesmuligheder.....	254
4.2 Udvidelser til dominante funktioner - V7- funktioner.....	254
4.3 Udvidelser til vekseldominant – V7 / V	255
4.4 Udvidelser til tritonussubstitutioner – subV7.....	255
4.5 Udvidelser til o7-akkorder.....	256
4.6 Udvidelser til dominantseptimakkorder uden dominantisk funktion	256
Harmonisk betinget stemmeføring	257
1. Stemmeføring i harmoniske forbindelser	257
1.1 Grundlæggende stemmeføring mellem treklange	257
1.2 Stemmeføring i funktionel harmonik	258
2. Stemmeføring ved firklangsharmonik samt udvidede akkorder	259
2.1 Akkordprogressioner og den tilhørende stemmeføring.....	259
2.2 Sammenfatning.....	260